

Otázka: Pojetí filosofie

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Petr Novák

filosofie je soustava kritického myšlení o problémech (bytí, života, člověka)

klade si otázky ohledně smyslu všeho a zkoumá odpovědi

-> hledá obecně platné vlastnosti

klade otázky - **cesta k odpovědi je důležitější než samotná odpověď**

není to věda v pravé slova smyslu - nemá vymezený předmět zkoumání, neempirická

snaha zpochybňovat a zpětně ověřovat

řecky „*filein*“ - milovat; „*sofia*“ - moudrost

Vznik filosofie

- před-filosofický postoj - „mýtus“

dogma, nezpochybnitelná pravda

jasný výklad nějaké skutečnosti, má odpověď na všechno!

jde o „samu pravdu“, která je člověku vyprávěna prostřednictvím příběhu

mýtus: výklad skutečnosti ve spojitosti s božskými silami

filosofie: výklad skutečnosti rozumově, racionálně

- **Podpora mýtů:**
- indiánské osady

jejich území = Kosmos, ostatní = Chaos

Kosmos = bezpečí, harmonie -> rituály na upevnění, Př. náboženské rituály

- Hesiodos

vytvořil soustavu řeckých mýtů

svět vznikl z Chaosu

příchod řádu - Kosmos -> zrození Gaia - Země, Uranos - Nebe, Tartaros - Podsvětí

mýty souvisí i s funkcí výchovnou (př. dnes - pohádky pro děti)

dva známé principy mýtických postav:

Hybris: zpupný charakter, zneužívá své jedinečnosti, následuje trest - nezvládne

Dianora: pokorný princip, dokáže si najít smysl v porážce a trestu a nevzdat se (viz. Sysifos)

příchod filosofie je spojen s příchodem skepse ->

změny ve společnosti - mýty začaly být zastaralé, „neseděly“

„mýty tvrdili, že z Chaosu se se vznikem světa stal Kosmos - poznatelné a jasně popsatelné, dogmatické“

- starý řád se rozpadá
- snaha nalézt jinou odpověď, hledají, co jiného zapřičiňuje vznik světa
- zapojení rozumu - mýtus vs. „logos“

První filosofie

7. - 6. století

v oblasti Malé Asie

podmínky:

- nebyla zde žádná despotická vláda
- nebylo zde jednotné, centrální náboženství
- střet kultur a mýtů (Asie, Evropy a Afriky)
- vyšší životní standart (zemědělci - pravidelný režim, nově i řemeslníci - rozvoj individualismu)
- **nahrává rozvoji individuality a svobodného myšlení**

„filosofie údivu a pochybností“

údiv nás vytrhne ze samozřejmosti světa a donutí nás pochybovat

první údivy – obyčejným věcem

př. Proč vychází a zapadá Slunce?

mýtus – jasná odpověď – Bůh Helios x filosofie – pochybuje a hledá jinou možnost

Základní filosofické info.:

- **Pythagoras**

jako první se označil za filosofa

- **Karl Jaspers**

„Děti jsou nejlepší filosofové“

nemají předsudky, neexistují pro ně dogmata

stále se něčemu diví, kladou si otázky Proč?

skepse vůči dogmatům od rodičů (př. Ježíšek)

- **August Comte**

definoval 4 stádia vývoje filosofie

1. mýtické – skutečnosti vysvětlovány pomocí nadpřirozených sil
2. filosofické – skutečnosti vysvětlovány pomocí pojmů, úvah
3. pozitivní – skutečnosti vysvětlovány pomocí faktů

- **Immanuel Kant**

definoval 3 základní otázky filosofie

1. co můžu vědět? (jaká je hranice lidského poznání)
2. co mám dělat? (jak být správným člověkem)
3. v co můžu doufat? (co je možné/ reálné)

-> **co je člověk?** (základní otázka filosofie)

- **Aristoteles**

systematizoval filosofii tak, jak ji známe dnes:

System filosofie

ontologie /součást metafyziky

„on“ - „jsoucno“

zkoumá jsoucno (člověk), Bytí (Bůh), a bytí (uvědomění si sebe sama)

- monismus (za naší realitou stojí jediný princip)
  - materialismus (látka) - Marx, Engels
  - idealismus (idea) - Platon, Hegel
- dualismus (za realitou stojí dva neslučitelné principy) Descartes
- pluralismus (za realitou stojí mnoho principů) Leibniz
- determinismus (křesťané)
- indeterminismus (iracionalisté)

gnozeologie

„gnosis“ - poznání, („epistemologie“ - vědění, „noetika“ - myšlení)

zabývá se lidským poznáním světa

- empirismus - v hlavně nemáme nic, poznávání z okolního světa (senzualismus - J. Locke)
- racionalismus - v hlavě máme předem dané ideje, poznání pouze v rozumu (R. Descartes)

- realismus (věci jsou takové, jak si myslíme)
- skepticismus (pochybují o lidském poznání)
- agnosticismus (objektivní poznání není možné)

filosofická antropologie

zabývá se člověkem jako celkem, jeho charakterem, čím je určeno jeho bytí

etika

zabývá se otázkami mravní zodpovědnosti, mravního dobra a zla

logika

zabývá se zákony správného usuzování

estetika

zabývá se krásnem, vnímáním a hodnocením krásy

filosofie přírody

zabývá se výkladem přírodních jevů

oddělení speciálních věd:

nejprve filosofie zaštiťovala vše

1. oddělení teologie
2. oddělení matematiky a logiky
3. oddělení přírodních a společenských věd (některé až 19. a 20. stol., př. sociologie, psychologie)

filosofie a náboženství:

filosofie- kritická, rozumová věda, která o všem pochybuje

náboženství – nadrozumová věda, má dogmatická fakta, o kterých se nepochybuje